

МОТИВИ

КЪМ

Проект на Наредба за изменение и допълнение

на

на Наредба № 9 от 2006 г. за защита на работещите от рискове, свързани с експозиция на азбест при работа

Причините, които налагат приемането на нормативния акт

Предложеният проект на Наредба за изменение и допълнение на на Наредба № 9 от 2006 г. за защита на работещите от рискове, свързани с експозиция на азбест при работа е изготвен във връзка с необходимостта от въвеждане в националното законодателство на разпоредбите на Директива (ЕС) 2023/2668 на Европейския парламент и на Съвета от 22 ноември 2023 година за изменение на Директива 2009/148/ЕО относно защитата на работниците от рискове, свързани с експозиция на азбест по време на работа.

Посоченият проект е заложен и като мярка № 134 (Работна група № 13 „Социална политика и заетост“) по Плана за действие за 2025 г. с мерките, произтичащи от членството на Република България в Европейския съюз, приет с Решение № 63 на Министерския съвет от м. февруари 2025 г., със срок за транспониране 21 декември 2025 г.

С цел защита на работниците на равнището на Съюза, посочената директива въвежда минимални изисквания. Спазването им гарантира по-добро ниво на опазване на здравето и безопасност по отношение за защитата на работниците срещу рискове, свързани с експозицията на азбест по време на работа.

Азбестът е изключително опасен канцерогенен агент, който все още засяга редица различни икономически сектори, като например ремонтни дейности, минното дело и добивната промишленост, управлението на отпадъци и пожарогасенето, в които работниците са изложени на висок риск от експозиция. Азбестът е класифициран като канцероген от категория 1А съгласно част 3 от приложение VI към Регламент (ЕО) № 1272/2008 на Европейския парламент и на Съвета. Според европейската статистика за професионалните заболявания, той категорично е основната причина за професионалните ракови заболявания, като за цели 78 % от професионалните ракови заболявания в държавите членки е признато, че са свързани с експозиция на азбест. В Република България въпреки ниския процент на отчетени професионалните болести, азбестът също е основна причина за над 70 % от професионалните заболявания.

Съгласно новите научни и технологични постижения в областта, защитата на експонираните на азбест работници може да се подобри, като по този начин се намали вероятността те да се разболеят от свързани с азбеста заболявания. Тъй като азбестът е безпорогов канцероген, не е възможно от научна гледна точка да се определи ниво, под което експозицията не би довела до неблагоприятни за здравето последици. Вместо това може да се установи връзка експозиция-риск, което улеснява определянето на гранична стойност на професионална експозиция (наричана по-нататък „гранична стойност“), като се взема предвид приемливо ниво на остатъчен риск. В резултат на това определянето на граничната стойност и методиката за измерване за азбест са преразгледани, за да се намали рискът, като се понижат равнищата на експозиция с цел да се подобри защитата на работниците от свързани с работата заболявания, причинени от азбест.

Целите, които се поставят

Основната цел на предложения проект е хармонизиране на националното ни законодателство с европейското и осигуряване на по-висока степен на защита на здравето на работещите чрез усъвършенстване на изискванията за защита и въвеждане на по-строги мерки за намаляване на рисковете, свързани с експозиция на азбест чрез:

1. Намаляване на граничната стойност за азбестова експозиция на ниво $0,01 \text{ вл/см}^3$ като 8-часова средна стойност, претеглена по време.
2. Въвеждане на утвърдени за Европейския съюз, методи за измерване на азбестовата експозиция, които да гарантират с достатъчна сигурност количественото определяне на влакната във въздуха на работното място, в съответствие с граничната стойност.
3. Прилагане на необходимите технически и организационни мерки за управление на риска от азбест и осигуряването на подходящо дихателно и друго лично предпазно оборудване.
4. Гарантиране от страна на работодателите, че рискът за работниците, свързан с азбестова експозицията на работното място е сведена до възможно най-ниското ниво, което е технически възможно и във всеки случай е под граничната стойност.
5. Предприемане от страна на работодателите на всички необходими стъпки за идентифициране на предполагаеми азбест-съдържащи материали (АСМ).

Целта на предложените промени в наредба са свързани с подобряване защитата на здравето на работещите и намаляване на злокачествените заболявания, свързани с експозиция на азбест при работа, в т.ч. и намаляване замърсяването на околната среда.

Финансовите и други средства, необходими за прилагането на новата уредба

Въвеждането на предложената по-ниска гранична стойност за персонална експозиция на ниво 0,01 вл/см³ ще наложи прилагане на по-строги мерки за контрол на прахоотделянето и разпространението на азбестовия прах във въздуха на работното място.

Въведените електронно-микроскопските методи (ЕМ) са скъпи и отнемащи повече време. Това допълнително ще увеличи разходите, ще наложи дълги периоди на прекъсване на работа и значително нарастване на цялостната продължителност на дейностите по отстраняване на азбест-съдържащите материали. За да се осигури достатъчно време за привеждане в съответствие с новите изисквания, свързани с измерването на азбестови влакна, е предвидено съответната разпоредба да влезе в сила от 21.12.2029 г.

Средствата за прилагането на проекта на наредба следва да бъдат осигурени в рамките на бюджета на контролните органи – регионалните здравни инспекции и Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“ за:

1. осигуряване на съвременна аналитична и пробовземна апаратура, във връзка с прилагане разпоредбите на Наредба № 9, както и повишаване капацитета на работещите в лабораториите, занимаващи се с идентифициране на АСМ, оценка на риска от азбест и измерване на азбестовата експозиция.

2. повишаване капацитета на институциите, ангажирани с издаване на разрешителни за работа с азбест и АСМ, в лицето на регионалните здравни инспекции и извършване на контрол по изпълнението на дейностите по ремонти и отстраняване на АСМ в лицето на областните дирекции по „Инспекция на труда“.

Прилагането на европейското право в областта на защита на работещите от рискове, свързани с експозиции на азбест при работа ще доведе до възникването на финансови разходи за икономическите оператори. Тези разходи ще са свързани със средства за:

1. осигуряване на съвременна пробовземна и аналитична апаратура (специална пробовземна апаратура, електронни микроскопи, апаратура за подготовка на препарати и др.), необходими консумативи и лабораторно обзавеждане;

2. увеличаване броя на специализирания персонал (минералози, физици и др.) и повишаване квалификацията му за извършване на анализи чрез електронна микроскопия, свързани с идентифициране на АСМ и оценка на азбестовата експозиция.

Отстраняването на наличните в сгради и съоръжения азбест и АСМ е сложна и скъпа струваща дейност, при която се очаква разходите на собствениците (физически и юридически лица) също да нараснат значително.

Като се има предвид, че общностната политика по здраве и безопасност, повишаването на безопасността, хигиената и опазването на здравето на работното място е цел, която не следва да бъде подчинена на чисто икономически съображения, както и

държавната политика за гарантиране на здравно благополучие и високо качество на живот и труд, която е над индивидуалните интереси на отделната личност, предложения проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 9 от 2006 г. за защита на работещите от рискове, свързани с експозиция на азбест при работа транспонира напълно разпоредбите на Директива (ЕС) 2023/2668 на Европейския парламент и на Съвета от 22 ноември 2023 година за изменение на Директива 2009/148/ЕО относно защитата на работниците от рискове, свързани с експозиция на азбест по време на работа.

За съответствието на наредбата с текстовете на директивата е изготвена таблица на съответствието с правото на Европейския съюз.